L'ART RELIGIÓS DE L'ESGLÉSIA DE SANT CRISTÒFOL

El valor artístic del temple de Premià de Mar el podrem saber si fem una descripció detallada de cada una de les seves peces d'art, si en coneixem els estils, el seu sentit espiritual, els anys de la seva realització o els seus autors. És per aquesta raó que en aquest article descriptiu veurem les diferents peces religioses, tant les peces arquitectòniques, com les escultures i pintures que hi ha dins l'església. Per saber la seva ubicació, veurem primer el plànol de la planta del temple. Per números, tenim la posició del lloc on es troba cada peça d'art religiós. Després en trobarem la descripció i una fotografia amb el mateix número.

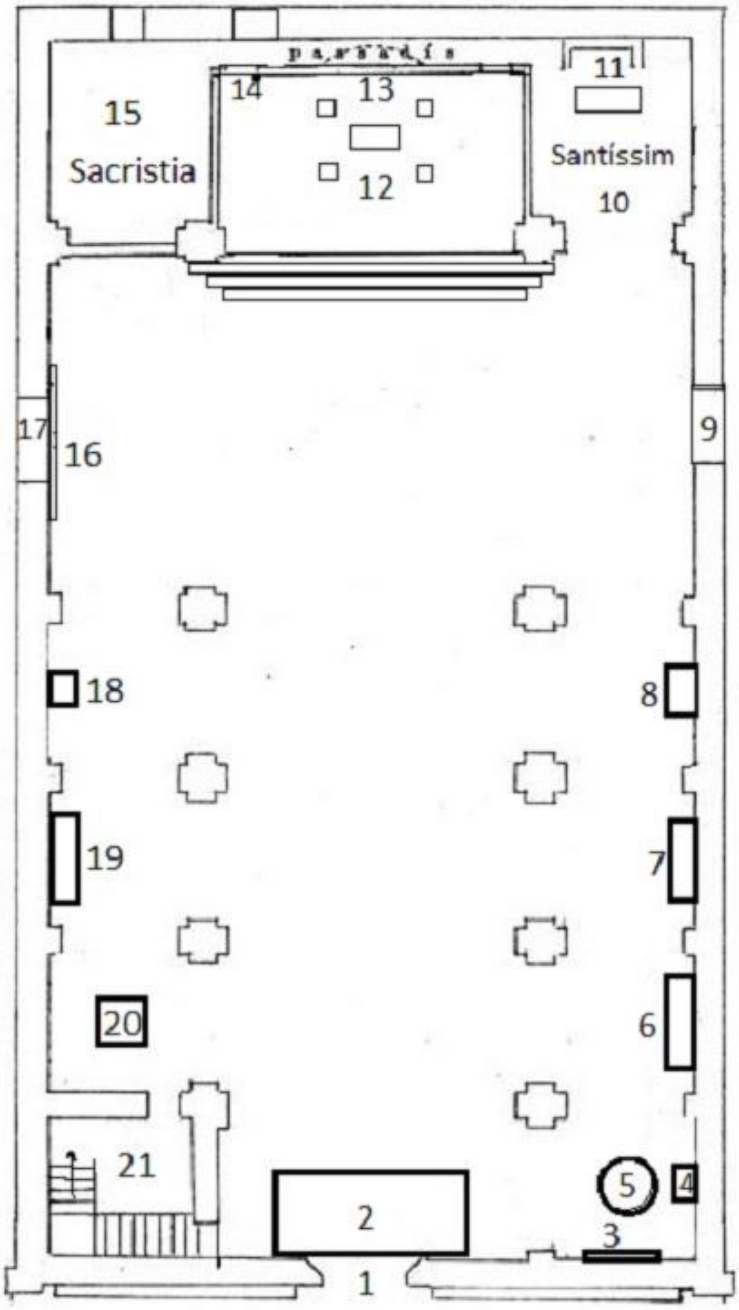

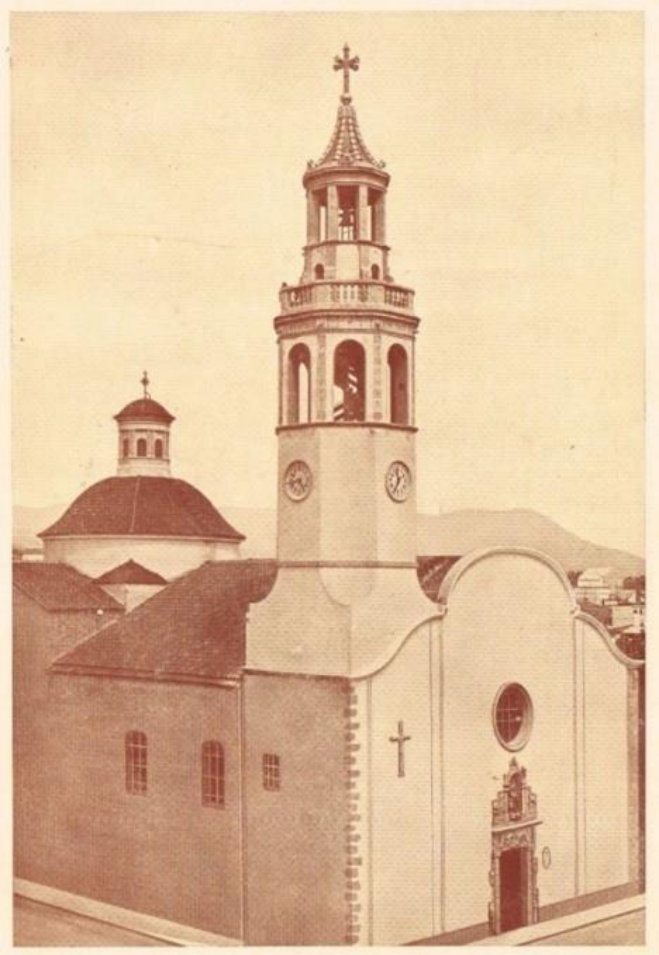

1. LA PORTALADA DE SANT CRISTÒFOL

És a la façana principal a l'exterior del temple. És l'obra d'art més antiga i més valuosa que té l'església i Premià de Mar. Està esculpida en pedra de granit de la pedrera de La Cisa en un estil barroc primigeni i renaixement decadent del segle XVII. Té la gràcia de l'art popular i la dificultat de la seva execució en pedra dura. Se'n desconeix l'autor. Procedeix d'una antiga capella dedicada a sant Cristòfol, que segurament estava situada en el mateix lloc que ara, en el que havien estat els terrenys de la casa de Can Manent del terme de Premià. Els muntants són decorats amb elements florals i de fauna marina, peixos i crancs, fruit del fort arrelament de l'activitat pesquera que hi havia a Premià. La llinda té una escena de pesca de la costa catalana, amb la barca de vela llatina i uns pescadors amb barretina, en una orla d'un bell dibuix barroc. A dalt una fornícula empara la imatge de Sant Cristòfol, ingènua i robusta, amb un Jesuset ben dolç i la matussera palmera que serveix de bastó al Sant. La figura té una ornamentació força ufanosa en la que el sant regira el cap per veure el nen. La portalada és coronada per un sol i flanquejada als dos costats superiors per dues gerres amb flors d'estil barroc.

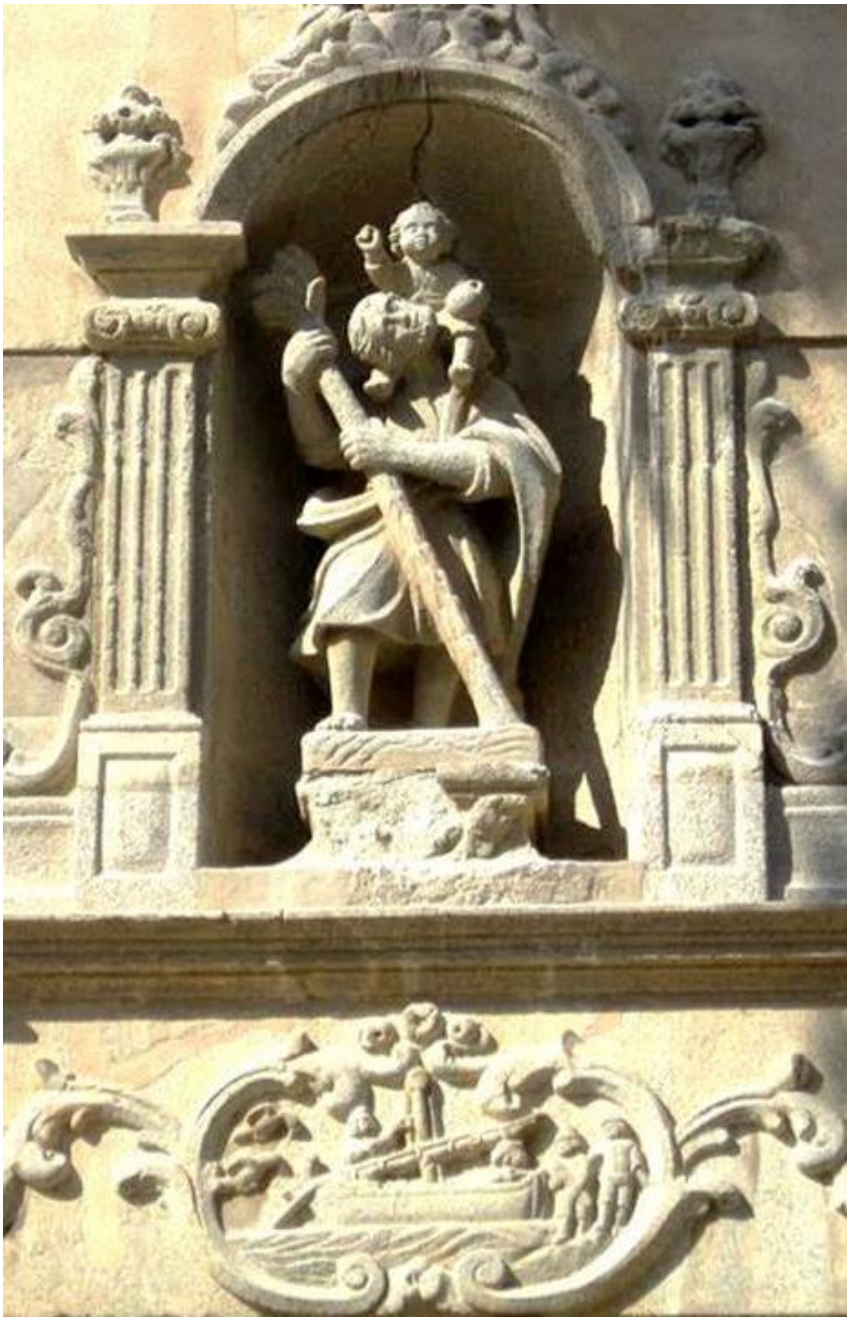

2. EL CANCELL

L'església necessita protecció contra els sorolls i també contra el fred i els corrents d'aire. Per això, totes les esglésies acostumen a tenir cancell. Aquesta obra, rica en la construcció, és projecte de l'arquitecte municipal Josep Comas, de 1947, que va redissenyar amb uns plànols antics, fent-ne un bell model. És va executar en el taller del mestre ebenista Salvador Godàs, de Premià de Mar, que afegí el seu nom a la llista de col·laboradors del que ha estat una obra d'art del nostre poble. Està fet de fusta preciosa tallada i és de grans proporcions. Té un bell dibuix emplafonat a cara i cara, a més d'un motlluratge ric en la concepció. Va ser començat el 1955 i inaugurat el 1957.

El cancell també gaudeix d'unes frontisses i d'uns tiradors de ferro forjat guarnits amb motius mariners: el cavall de mar, la petxina... obra del mestre forjador Antoni Mach, de Mataró.

També en aquells dies va ser restaurada la porta d'entrada, que data de l'any 1858 i completen la restauració de l'entrada, en les parets interiors, uns nínxols per a propagar el Full Parroquial, llibres, revistes, etc.

3. EL SANT CRIST

L'estàtua de Jesús en creu és de mida natural i clavada sobre una fusta plana de quasi 3 metres d'alçada. Va ser encarregada i comprada el 1941 pel cos de portants. Sembla que va ser realitzada als tallers d'imatgeria d'Olot, en guix i pintada. És un Crist viu que té la mirada dirigida al cel i amb expressió de dolor en el moment just abans de morir. Es tracta d'una creu processional portada pel grup d'uns 15 homes anomenat *el cos de portants*, i surt en les celebracions o processons del viacrucis, alguns diumenges de quaresma i el Divendres Sant.

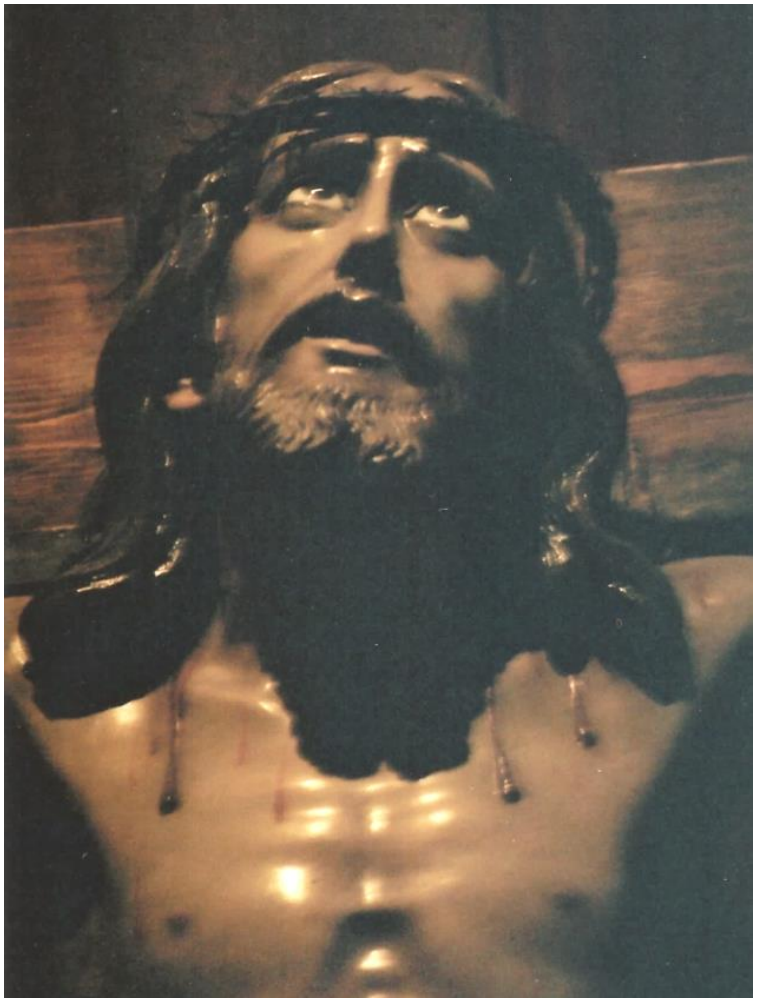

4. LA MARE DE DÉU DE LOURDES

És una estàtua de mida natural realitzada en guix, acolorida i policromada de color d'or en algunes parts del vestit. Està feta en els tallers d'imatgeria d'Olot el 1944. Representa la Immaculada Concepció de Maria tal com es coneix amb la invocació de Lourdes. Té corona metàl·lica amb estrelles i està col·locada en una simple peanya de fusta que li fa de suport.

5. LA PICA BAPTISMAL

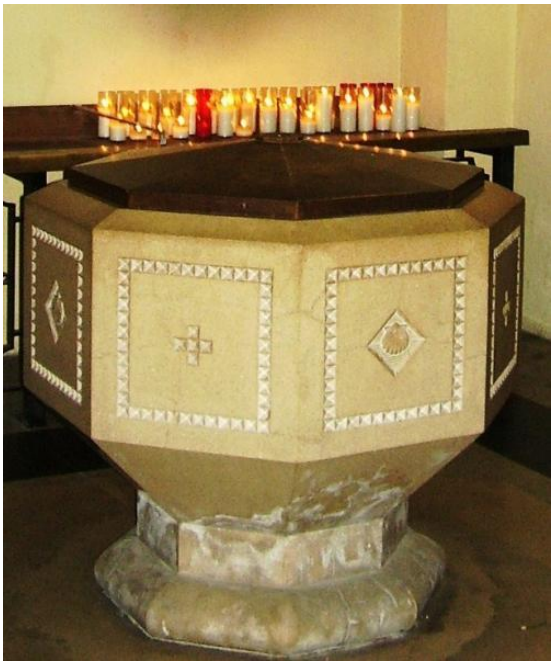

Pica d'una sola peça de marbre groc amb forma exterior octagonal, amb peu de base més estret i més gros en la part superior formant la figura d'una copa. En cadascun dels vuit costats hi ha esculpides i intercalades una petxina símbol del baptisme i una creu. La part interior és rodona i té quatre cavitats de mides variades pels diferents usos en el bateig. És tancada amb tapa de fusta de forma octagonal. El dissabte vigília de Pentecosta de 1943, a les 6:30 h, se'n va fer la inauguració i benedicció, essent rector Mn. Josep Paradeda i Sala.

LA PICA D'AIGUA BENEITA

Pica en forma de petxina per a l'aigua beneita procedent de la primera capella que hi havia de Sant Cristòfol al segle XVII. La pica i la portalada són les peces d'art més antigues del temple. A partir del barroc les piques d'aigua beneita prenen forma de petxina o fins i tot poden ésser fetes amb grans petxines naturals. Està feta en pedra granítica que prové d'alguna de les pedreres locals. El granit és del tipus *ull de perdiu*, com el de la portalada de l'església, la qual cosa fa que sigui una peça singular.

La part posterior de la pica, que anava encastada a la paret, és totalment massissa i ocupa gairebé la meitat de la peça. És plana per dalt, troncocònica pels laterals, i torna a ésser plana per la part inferior. La meitat anterior representa una petxina de cinc nervis radials, que simula el gènere *pectinidae*, que sol presentar precisament quatre o cinc nervis radials. L'acabat d'aquestes nervadures és poc acurat, a causa de les dificultats que presenta el granit per a ésser treballat com a material escultòric, ja que la seva duresa i el seu granulat compliquen l'acabat final. Entre la part posterior i l'anterior, presenta un motiu absidal, sota del qual es troba un desguàs actualment obstruït. La pica es troba relativament en un bon estat de conservació. Les mides de la peça són: amplada màxima: 55 cm; llargada: 75,5 cm; alçada màxima: 29,7 cm.

En els aldarulls de 1936 la pica beneita devia ésser arrencada també del seu lloc original i llençada en algun dels camps propers al mas de Can Manent, on fou trobada en unes obres en l'any 2003. La peça fou reconeguda, recuperada i guardada per l'historiador local Joan Gómez Vinardell. L'any 2014 es va dipositar al Museu de l'Estampació de Premià de Mar. Actualment ha retornat a la parròquia de Sant Cristòfol, al seu lloc originari.

6. L'ALTAR DE LA MARE DE DÉU DEL PILAR

Tot fet de marbre blanc esculpit amb dues petites columnes rodones que fan de peus d'altar. A la part superior hi ha una petita cavitat per resguardar un sagrari. Va ser construït el 1943. Regalat per Camil·la Boba, durant els primers anys va estar col·locat a la capella del Santíssim. L'altar i la imatge són els més antics de la parròquia. L'estàtua, de proporcions petites (60 cm), està feta de guix, sostinguda sobre un pilar de mabre blanc d'una sola peça. És de 1939. Primer va ser col·locada a l'església provisional del Patronat, fins el 1942. Després ja al temple, es va traslladar a la capella del Santíssim i des de 1953 es troba en el seu lloc actual.

7. L'ALTAR DE SANT JOSEP

Està compost de dues parts. La inferior, que fa d'altar, es va construir als anys 50 amb pedra recoberta de guix, després es va pintar amb colors i pa d'or. Al frontal hi té centrat un Crist pantocràtor amb els símbols dels quatre evangelistes en els seus angles i tres àngels tocant instruments a cada costat. La part superior és un petit retaule centrat per un nínxol amb l'estàtua de Sant Josep i enquadrat per dues petites columnes de marbre gris. Uns relleus de formes quadrades de tons vermells i marrons fan de decoració als laterals exteriors. Un arc de mig punt serveix per tancar la part superior. La imatge del sant amb el Nen Jesús és de les més antigues que té la parròquia, de 1940. Està feta de guix i pintada en colors. Fa 90 cm d'alçada i, segurament, també és dels tallers d'imatgeria d'Olot.

8. RETAULE DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT

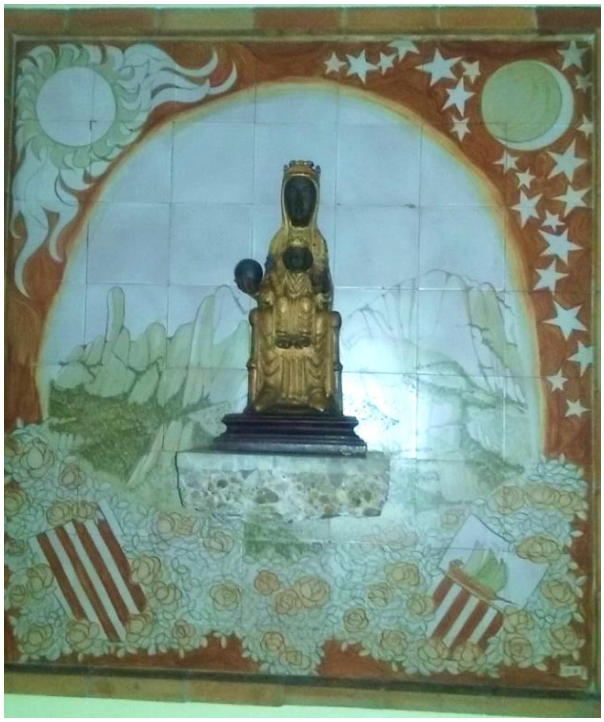

La imatge, que fa 60 cm d'alçada, és més antiga que el retaule. Sembla feta als tallers del monestir de Montserrat, i adquirida i donada a la parròquia per una família anònima. Està sostinguda a la paret sobre una penya de roca de la muntanya de Montserrat, i col·locada davant d'un plafó de rajoles decorades amb el dibuix de les muntanyes. A la part superior hi veiem el sol, la lluna i estels i, a la inferior, un camp de roses amb els escuts de Catalunya i de Premià de Mar. Les rajoles són fetes l'any 1975 al taller dels monjos benedictins de Montserrat i van ser col·locades al temple en temps del rector Mn. Felip Casañas Guri.

9. LA MARE DE DÉU DEL CARME

Estàtua de mida natural feta el 1948. És de guix, pintada i ricament policromada amb pa d'or en tots els vestits. Té el Nen Jesús sostingut amb el braç esquerre, l'escapulari del Carme li penja de la mà dreta i està coronada com a reina del cel. Fabricada també en els tallers d'imatgeria d'Olot. Està col·locada en un nínxol ample centrat a la paret, on anteriorment hi havia el confessionari principal de la parròquia. Com que la Mare de Déu del Carme és la patrona de mariners i pescadors, aquesta estàtua va ser donada a la població pel gremi de pescadors d'aquells anys.

10. LA CAPELLA DEL SANTÍSSIM

Està centrada per una cúpula ovoide i un cupulí que surt enfora del temple. A l'absis un nínxol en talla policromada —disseny de l'arquitecte de la Sagrada Família, Lluís Bonet Garí— alberga la Mare de Déu dels Dolors i presenta cinc àngels en baix relleu al seu voltant, amb uns símbols de la Passió (corona d'espines, calze...), conjunt emmarcat per un marc elaborat en plata daurada. És obra dels artistes Busquets, Santjaume i Barinaga (1952).

La capella tenia un combregador de ferro forjat i guarnit amb 6 símbols eucarístics en metall, obra d'Ars Sacra i elaborat als tallers Gallart de Barcelona, que avui dia està col·locat a l'entrada de l'església com a taula suport dels llantions que la gent encén com a ofrenes. Tot segons disseny de l'arquitecte Bonet Garí. Va ser sufragada per Dolors Cisa Vidal, vídua de Miquel Puig Riera, i per subscripció popular. Acabada i inaugurada el 1953.

L'altar de marbre està sostingut per dotze columnes decorades d'estil corinti en representació dels dotze apòstols com a pilars de l'Església.

El sagrari més modern, de 1966, és obra del taller Ars Sacra i projectat per l'arquitecte Bonet. Està sostingut per un pilar, símbol de Jesús.

11. LA MARE DE DÉU DELS DOLORS

Es una estàtua de mida natural elaborada en pedra blanca d'alabastre de Beuda (Girona) pel prestigiós escultor de la postguerra Josep Miret i Llopart, del taller del qual han sortit diferents obres situades a la ciutat de Barcelona, com l'estàtua del Sagrat Cor del Tibidabo que corona el temple. Policromada, després pels artistes Busquets, Santjaume i Barinaga (1953). Col·locada en el nínxol de l'absis de la capella del Santíssim, representa a Maria adolorida en el moment de la mort del seu fill Jesús, en una posició de genolls orant. Als seus peus hi té la inscripció llatí «Mater Fons Amoris» (Mare, font d'amor). És una Dolorosa "*amb unes condicions que semblen pròpies d'una caritat a qui demana un favor*" (així es descriu en una carta que el constructor de la capella, Miquel Puig Riera, dirigeix al rector Mn. Manuel Torrents). La imatge és molt semblant a la de fusta que havia tingut l'església anterior en el mateix lloc, i que va ser destruïda durant la Guerra Civil de 1936-1939. Fou donada a la parròquia per la família Mas Riera.

12. El BALDAQUÍ

Podem dir que és la segona peça d'art més valuosa que té l'església (i potser, també, la pròpia població de Premià de Mar). Estè format per quatre columnes barroques del segle XVII que es trobaven a Fitero (Navarra). Eren procedents de Castella i van ser comprades pel rector Mn. Manuel Torrents l'any 1949. En línies generals és semblant al baldaquí de Sant Pere del Vaticà.

Les columnes de talla de fusta i d'una sola peça tenen una fina corba salomònica i una decoració en alt relleu de fulles de cep, rams, i ocells, tot delicadament policromat damunt d'una preparació de pa d'or fi.

La cúpula, dissenyada per l'arquitecte Lluís Bonet i executada en els tallers salesians de Barcelona el 1951, està formada per un entaulament renaixentista corbat a la manera barroca, amb inscripcions eucarístiques, com la del frontal: «Ego sum vitis, vos palmites» (Jo sóc el cep, vosaltres les sarments). Als quatre angles superiors hi ha, en figures de talla policromada, els símbols dels evangelistes: l'àngel de Mateu, el lleó alat de Marc, el bou alat de Lluc i l'àliga de Joan, tots ells amb el llibre del seu evangeli a les mans o potes.

El conjunt és coronat pel globus terraqüi daurat i la creu a sobre, tot sostingut damunt d'unes àmplies volutes. L'interior de la cúpula del baldaquí està centrat per la figura de l'Esperit Sant en relleu en forma de colom i els seus set dons que pengen en forma de llànties sostingudes, planejades també per Lluís Bonet i executades per la casa metal·lista Biosca i Botey.

Les bases de les columnes són posades damunt de petits pilars cúbics, revestits amb relleus de talla i plafons blancs. Tot va ser inaugurant l'any 1952 quan el rector de la parròquia era Mn. Manel Torrents i Comas.

13. EL PRESBITERI

El fons de l'absis, dissenyat per l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, és un retaule de línies elegants i severes. Conté al centre la capella de Sant Cristòfol i al frontó superior, la imatge de mig cos del Déu Pare Etern escortat per dos angelets. El conjunt és tot daurat i policromat. L'any 1951 l'arquitecte va fer un primer esbós del retaule, que després va ésser modificat segons el definitiu que tenim ara: el sant és molt diferent. En el quadre superior del retaule sobre l'estàtua de Sant Cristòfol, que havia d'ésser una pintura que representaria la coronació de la Mare de Déu al Cel, no es va fer perquè quedaria totalment tapat per la cúpula del baldaquí. I en el fris del Pare Etern, dos gerros superiors van ésser canviats per dos angelets.

Tot el voltant del presbiteri està recobert de fusta tallada preciosa amb matèria noble de to noguera, i als murs laterals hi ha adossats uns cadirals de cor bellament tallats en els tallers de les Escoles Professionals Salesianes sota la direcció constant de Lluís Bonet. Tant el retaule com el cadiram donen molta majestat i riquesa al presbiteri. Cal ressaltar que en els espais lliures superiors del cadiram estava previst posar una sèrie de talles policromades que representarien les escenes de la passió del Crist, i en els espais buits del retaule estava previst posar unes imatges pintades dels sants preferentment del cànon de la missa. El sagrari que presideix el centre està col·locat en un nínxol sota l'estàtua de Sant Cristòfol, i es de metall daurat força antic. A la porteta hi ha una imatge del Bon Pastor feta en relleu embotit.

Les lloses del paviment del terra i els esglaons van ser obrars també en els tallers de Casa Pelegrí amb marbre noble de Figueres i col·locats pel mestre paleta local Jaume Duñó. Foren donació popular, feta per subscripció de metres. La majoria dels premianencs hi contribuïren. Tot el conjunt es va acabar i inaugurar el 1956 i es va poder contemplar en la seva esplendor tal com avui dia es pot apreciar.

SANT CRISTÒFOL

L'estàtua del sant patró és una talla de fusta de mida gran dissenyada per l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, el qual per a donar-li forma gegantesca va encomanar la idea a l'escultor Jaume Busquets i Mollera, que la va materialitzar admirablement i li va donar un moviment digne dels millors artistes. És una talla decorada i policromada per Jaume Santjaume Clarà. El sant en ple moviment camina sobre les pedres d'un riu repenjant-se en una palmera que li fa de bastó i porta el nen assegut en l'espatlla dreta. La seva expressió es digna d'un home de pregària, penitència i dejuni. El Jesuset és d'una bellesa i ingenuïtat corprenedores. Realitzada el 1955 i amb un cost total de 25.000 PTA de l'època (uns 150 €) i pagada per subscripció popular. És una joia que passarà a la prosperitat.

LA TAULA DE L'ALTAR MAJOR

Els laterals estan tots recoberts de marbre i la peça que fa de taula és d'un sol bloc de marbre, també. Fou executada amb pedra noble de Figueres pel mestre picapedrer Lluís Pelegrí. Va ser beneïda i estrenada l'any 1952, donació d'una família de la parròquia. Vol representar el sepulcre del Salvador.

El frontal de la taula està decorat amb un tríptic que ornamenta l'altar. Són tres baixos relleus de bronze amb tema eucarístic d'aire vinícola que, juntament amb el baldaquí, completen l'escena i que simbolitzen el sacrifici de la redempció i la transformació de les persones en Crist. Un baix relleu simbolitza a Crist que fa de veremador, l'altre representa a Crist en el cup de premsar que treu el suc de la vinya i el tercer representa a Crist com a premsador diví. Són de l'escultor Joaquim Ros Bofarull, que realitzà l'obra als tallers de la casa Biosca i Botey. El tríptic fou col·locat el 1953.

14. ELS QUADRES DE SANT PERE I SANT PAU

Son dues pintures a l'oli sobre fusta dels copatrons de la parròquia pintats per Salvador Moragas Botey l'any 1940 i dissenyats per instal·lar al presbiteri provisional del Patronat (quan l'església encara es trobava enderrocada). Són de figura de cos sencer estilitzat i d'estil genuïnament bizantí. Tenen colors molts foscos i fons negre, on ressalta la llum de les cares, de les mans i dels peus. Emmarcats amb un tancament de pintura, amb la part superior en arc de mig punt i de color daurat.

En pintar els sants, Salvador Moragues parla de l'elaboració de la seva obra en el seu dietari particular del dia 7 de febrer de 1940: *«Els quadres de sant Pere i sant Pau que he anat pintant per a l'església interina de Premià. Hi he passat quatre mesos, no per llur realitat i treball, sinó principalment pel poc temps que hi he pogut dedicar, en conjunt n'estic satisfet però disten molt d'ésser una obra perfecta, ço que pot ésser justificat per ésser la meva primera obra de figura pròpiament dita».*

Les pintures no van ser col·locades en el temple, sinó que van romandre molts anys guardades, fins que van ser dipositades a l'arxiu del museu municipal. Amb motiu del 175è aniversari de la parròquia (2016), l'ajuntament cedí els quadres a la parròquia, els quals van ser col·locats als dos costats del retaule del presbiteri.

15. LA SAGRISTIA

El conjunt dels mobles de fusta i revestiment de les parets per a la sagristia les va dissenyar també l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, que féu un projecte monacal, d'una austeritat i riquesa al mateix temps dignes. La seva execució, perfecta en les línies, és obra del mestre Salvador Godàs, fuster ebenistai premianenc devot. Tots els murs són revestits de fusta preciosa i el sostre és construït en voltes. Encarats en dos dels panys de paret hi ha dues àmplies calaixeres i uns armaris encastats més que suficients a les necessitats del culte parroquial d'avui. Les calaixeres estan presidides per un arc amb treball de talla i amb les imatges a cada costat del Sant Crist i la Mare de Deú de Montserrat. El sostre fet de voltes permet fer en un futur una ornamentació adequada, pietosa i rica.

A la paret del fons que decora el rentamans hi ha una joia a destacar, un retaule de rajola majòlica, executat segons un dibuix d'esbós pel premianenc Joan Font i Mas, que l'artista Vila Arrufat pintà després en rajoles i el ceramista Jorge Aguadé executà el 1958. El retaule presenta a Sant Cristòfol amb el paisatge de Premià, vist des del mar i al fons les muntanyes premianenques amb l'ermita de sant Mateu, les capelles de santa Anna i el santuari de la Mare de Déu de la Cisa. El conjunt es fa ressò de la lletra dels goigs i suposa que les transportem a Premià. Omplen la major part de la majòlica i representa la seva entrada a Premià.

16. RETAULE DE SANT MIQUEL FEBRES CORDERO

És un monument de cinc plafons de relleus fets en bronze per l'escultor Cinto Casanovas SJ i col·locats en la paret sobre cinc peces de mabrre vermell. Es va instal·lar el 1985 amb motiu del 75è aniversari de la mort del sant. Aleshores el rectorera Mn. Julià Maristany del Rallo.

Són relleus que presenten el germà Miquel i fets de la seva vida: una poesia que el sant dedicà a la Mare de Déu del Port, amb una efígie que hi ha a la capella del col·legi de La Salle; el sant com a catequista i pedagog amb els nens; un relleu del rostre del sant dins l'estrella de cinc puntes, pròpia de La Salle; el sant fent vida a la comunitat amb altres germans; i, finalment, l'escut de l'Equador, les quatre barres de la senyera catalana, l'edifici del col·legi de Premià de Mar i una dedicatòria.

17. ELS DOS VITRALLS

A les finestres de la part superior de les parets dels extrems del creuer del temple hi ha dos vitralls circulars amb motius bíblics del mar. Un representa l'encontre evangèlic de Jesús amb l'apòstol Sant Pere damunt les aigües, quan el convida a caminar amb fe. L'altre, un dels naufragis que va patir Sant Pau en els seus viatges i en què va ser salvat per dos àngels. Són realitzats el 1949 amb una infinitat de vidrets de colors diferents.

18. EL SAGRAT COR DE JESÚS

Escultura feta de guix, pintada i policromada amb pintura d'or. El 28 d'octubre de 1945, festa de Crist Rei, es va beneir la imatge en la missa major. En acabar va ésser traslladada en processó des de l'església fins al Patronat Catequístic Premianenc per a ésser col·locada a la sala d'espectacles, on va romandre alguns anys. Després va tornar al seu lloc actual de l'església. Està col·locada a la paret sobre una elegant peanya de fusta amb frisos esglaonats.

19. EL CONFESSIONARI

És projecte també de l'arquitecte Bonet Garí i està fet de fusta tallada en grans proporcions. Va ser construït també pels tallers Salesians de Barcelona l'any 1958. La part superior està acabada en dos arcs de mig punt, un dins l'altre. La imatgeria en buit, esculpida en relleu, va resseguint les invocacions del «Jo pecador» amb medallons de la Mare de Déu, Sant Pere i Sant Pau centrant el lloc del pare confessor. Dins de l'arc inferior els símbols de Sant Pere, unes claus i els noms de «Petrus i Paulus».

ELS PASSOS DEL VIACRUCIS

També hi ha els catorze passos del viacrucis a l'interior del temple. Va ser el regal d'una persona anònima i que va fer construir exclusivament per a la nostra parròquia. Són relleus de 30 cm esculpits en guix, pintats i sobreposats en fustes en forma de creu. Estan col·locats en totes les columnes de la nau central. Van inaugurar-se el primer diumenge de quaresma de l'any 1945. Les escenes són:

1. Jesús és condemnat a mort
2. Jesús carrega amb la creu a coll
3. Jesús cau a terra per primera vegada
4. Jesús troba Maria, la seva mare
5. El Cirineu ajuda Jesús a portar la creu
6. La Verònica eixuga el rostre de Jesús
7. Jesús cau a terra per segona vegada
8. Jesús consola les dones de Jerusalem
9. Jesús cau a terra per tercera vegada
10. Jesús és despullat dels seus vestits
11. Jesús és clavat a la creu
12. Jesús mor a la creu
13. Mort, és davallat de la creu
14. Jesús és posat en el sepulcre

La foto presenta la XII estació: Jesús, mort a la creu, amb la seva mare, Joan el deixeble i Maria Magdalena.

20. MAQUETA DEL TEMPLE, AMB LA PLAÇA I L'AJUNTAMENT

Feta el 1991 amb fusta, guix i marqueteria i pintada pels Amics de l'Art Pessebrístic: Adrià Balaguer, Pere Crespo i Joan Muñoz. Està construïda sobre una superfície d'1,5 m² i té una alçada de 90 cm. Va ser restaurada el 2016 i regalada a la parròquia amb motiu del seu 175è aniversari. N'era rector Mn. Bernat Gimeno Capin.

21. EL CAMPANAR

Fa 33 metres d'alçada, l'edat de Crist. Té la base quadrada en els seus tres primers pisos i passa a forma octagonal en els seus últims pisos. Va ser construït entre 1958 i 1960 i està enriquit en diversos aspectes:

1) Els vuit costats de l'octàgon tenen finestrals oberts i representen les vuit Benaurances de Jesús.
2) Les 8 parets exteriors tenen esculpits el nom dels dotze apòstols.
3) En quatre de les vuit cares s'hi veuen les esferes del rellotge que la casa Portusach va instal·lar a finals de 1958. Van costar unes 35.000 PTA (uns 210 €), preu que costejar l'Ajuntament de Premià perquè seria un servei que el campanar donaria a tots els premianencs i no sols als feligresos de la parròquia. La resta del campanar va ser sufragada pel poble.
4) El segon pis octagonal té les dues grans campanes principals, que són anomenades Tecla i Jacinta.
5) Les dues petites marquen els quarts i estan col·locades en un templet tot obert que s'alça com a últim pis.
6) La cupuleta de teulada superior acaba amb forma afuada, amb una creu de ferro i amb les figures de pedra dels símbols dels quatre evangelistes: un àngel, un bou, un lleó i una àguila.
7) També s'explica, com a notícia greu, que a principis de novembre de 1959, l'obrer Joan Forasté Oliva tingué la dissort de caure mentre treballava al campanar. Quedà ferit greument arran de la caiguda, però gràcies a Déu i a que fou assistit amb gran rapidesa i competència, va poder-se recuperar de mica en mica.

LES CATORZE ESTACIONS DEL VIACRUCIS

Ja a l'exterior del temple parroquial, a les façanes laterals i posterior podem veure-hi també les catorze estacions del Via Crucis, fetes en rajoles. Cada dibuix de les estacions està compost per sis rajoles i estan emmarcades amb rajoletes petites que fan una sanefa vegetal d'una branca amb fulles de tonalitats verdes. Van ser beneïdes la tarda del diumenge de Rams de l'any 1969. El rector era Mn. Josep M. Mas. Tot seguit se celebrà un solemne viacrucis pel voltant del temple amb tot el Cos de Portants del Sant Crist.

Les catorze escenes que es presenten són les mateixes que les que hem citat en els passos del viacrucis de l'interior de l'església.

La imatge inferior presenta la IV Estació: Jesús, amb la creu a coll, consola la seva mare.

Text elaborat per Xavier Martín Pay a partir del seu llibre *"Sant Cristòfol de Premià de Mar, una parròquia amb història"*. UNO Editorial (Premià de Mar 2018).